

**Cultuurwerkplaats “een krachtige leeromgeving voor
cultuureducatie” 2010-2011**

Pabo Groenewoud Nijmegen

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	De culturele werkgroep	4
2.1:	Spil van de organisatie	
2.2:	Het belang van een culturele werkgroep	
3:	Resultaten	5
4.	Leeropbrengsten	6
4.1:	Geformuleerde visie	
4.2.1:	Curriculumvernieuwing	
4.2.2:	Stevige contacten met de projectgroep “Vernieuwing Curriculum”	
4.2.3:	Draagvlak creëren	
4.2.4:	Stap naar het curriculum	
4.3:	Prikkelend klimaat	
4.3.1:	Het prikbord in de hal bij de koffiekamer en de vitrine in de hal	
4.3.2:	Optredens en voorstellingen	
4.3.3:	Performance night	
5:	Presenteren van innovatieve en cultuureducatieve leerarrangementen	12
6:	Samenwerking basisscholen en culturele omgeving	13
7:	Waarborgen van het voortgaande proces	15
8:	Slot	17

1. Inleiding

Pabo Groenewoud heeft in 2010 een aanvraag ingediend met als titel “een krachtige leeromgeving voor cultuureducatie” Zij heeft onderzocht hoe je voor cultuureducatie een krachtige leeromgeving kunt creëren met als doel een zichtbaar cultureel klimaat binnen de opleiding zodat docenten en studenten zich bewust worden van de waarde van een krachtige culturele leefomgeving en daarmee de noodzaak ervaren om deze rijke omgeving te gebruiken in hun onderwijs. De culturele werkgroep heeft vraagstukken uit de praktijk van het onderwijs op Pabo Groenewoud verkend en daarmee vraagstukken die reeds impliciet binnen onze opleiding leven expliciet gemaakt. Er zijn afgelopen jaar veel activiteiten ondernomen om voor collega’s duidelijk te maken wat de meerwaarde is van cultuureducatie. Mede hierdoor zijn meer collega’s zich bewust geworden van het belang van cultuureducatie en is de breedte van cultuureducatieve uitingsvormen zichtbaarder geworden.

Om de krachtige leeromgeving voor cultuureducatie te versterken en stevig te verankeren binnen het docententeam en in het curriculum hebben we activiteiten ontplooid volgens drie inhoudelijke lijnen.

Kennisconstructie

- a. Onderzoek – en ontwikkeling (systematisch toepassen van de cultuurmonitor)
- b. Professionalisering (collega’s afkomstig uit diverse leergebieden bekend maken met het ontwikkelde materiaal de cultuurmonitor)

Curriculumlijn

- c. Majorprogramma
- d. Minorprogramma
- e. Combistages of praktijkgerelateerde opdrachten

Werkveldlijn

- f. Maatwerk in samenwerking met ICCers en basisschool
- g. Vraagontwikkeling bij primair onderwijs
- h. Open aanbod: prikkelende presentaties van studenten

De in de aanvraag geformuleerde opbrengsten worden in hoofdstuk 3 beschreven en in de genoemde bijlagen geconcretiseerd. De leeropbrengsten die relevant zijn voor andere Pabo's zijn uitgebreid uiteengezet in hoofdstuk 4.

Daar de culturele werkgroep een belangrijke rol speelt in het creëren van een krachtige leeromgeving voor cultuureducatie wordt haar rol in hoofdstuk 2 toegelicht.

2. De culturele werkgroep

2.1 Spil van de organisatie

Op Pabo Groenewoud is een aantal jaren geleden een culturele werkgroep ingericht om cultuureducatie binnen het curriculum vorm te geven. De culturele werkgroep wordt gefaciliteerd, deels door projectgelden en deels door incidentele gelden. Tijdens de uitvoering van het cultuureducatieve project ‘de Cultuurwerkplaats’ een krachtige leeromgeving voor cultuureducatie” vormt de culturele werkgroep de kern van de organisatie. De activiteiten die de culturele werkgroep afgelopen studiejaar heeft geïnitieerd waren gericht op de kennisconstructie, curriculum en werkveld. De culturele werkgroep is verantwoordelijk voor het behalen van de doelstellingen voor cultuureducatie binnen Pabo Groenewoud en zet zich in om cultuureducatie blijvend op de agenda te zetten. De culturele werkgroep bestaat uit een voorzitter, tevens projectleider van de cultuurwerkplaats en 3 leden die ieder voor een aantal aandachtspunten verantwoordelijk waren

Voorzitter is Niekje van de Lavoir (docent beeldende vorming), vervangend voorzitter is Miriam de Voogd (docent drama), de overige leden zijn Maartje Kniest (docent muziek) en Jan Veen (docent geschiedenis)

Niekje van de Lavoir is verantwoordelijk voor overleg, zowel intern als extern, het onderhouden van structurele contacten, het formuleren en evalueren van beleid, het onderzoeken van financiële bronnen, Public Relations, ontwerp en uitvoeringsactiviteiten CE, alsook het verzorgen van prikborden en de vitrine met CE-producten op onze opleiding

Miriam de Voogd is verantwoordelijk voor overleg intern en extern, het onderhouden van structurele contacten, beleid formuleren en evalueren, het onderzoeken van financiële bronnen, Public Relations, ontwerp en uitvoeringsactiviteiten CE, contactpersoon stafmedewerker voor het werkveld, alsook coördinator van uitvoeringsactiviteiten en organisatie van theateractiviteiten

Maartje Kniest is verantwoordelijk voor de organisatie van 'de Performance night' en uitvoeringsactiviteiten.

Jan Veen is verantwoordelijk voor het schrijven van interviews en uitvoeringsactiviteiten.

2.2 Het belang van een culturele werkgroep.

Om een krachtige leeromgeving voor cultuureducatie te creëren is een enthousiaste groep met collega's noodzakelijk. Eén kartrekker voor cultuureducatie is te kwetsbaar, er zijn meer collega's nodig die zich hiervoor verantwoordelijk voelen. Wanneer we terugkijken naar het proces van afgelopen jaar zien we dat alle leden van de culturele werkgroep zich meer deskundig voelen en zelfstandiger zijn gaan opereren. Gedurende het jaar zijn meer specifieke taken verdeeld en beoogde resultaten afgesproken. De leden van de culturele werkgroep voelen zich hierdoor meer eigenaar van het proces wat ook meer betrokkenheid en plezier oplevert. Wel is het voor onze werkgroep van voortdurend belang om continue druk te blijven uitoefenen op nieuwe curriculumontwikkelingen. Dat is een doelstelling die wij ons als culturele werkgroep voorhouden. Al is cultuur alom aanwezig, de aandacht van de curriculumgroep, die verantwoordelijk is voor de vernieuwing van het pabo-curriculum, is hierop niet in eerste instantie gericht. Wij kunnen het ons daarom niet permitteren om de teugels te laten vieren. Als groep van betrokken docenten is daarom met gebundelde krachten meer te bereiken dan als eenling.

3. Resultaten

In het onderstaande tabel zijn overzichtelijk de resultaten van de Cultuurwerkplaats vermeld. In paragraaf 4 wordt de leeropbrengsten die geleid hebben naar de resultaten beschreven Er wordt verwezen naar diverse bijlagen waarin concreet de resultaten worden geïllustreerd.

Resultaten	Speerpunten komend studiejaar
<ol style="list-style-type: none"> 1. Geformuleerde visie, bekend onder personeel Pabo Groenewoud 2. Interviews over culturele achtergronden in Groenewoud journaal gepubliceerd 3. Verankerde/zichtbare lijn cultuureducatie in nieuw curriculum en toetsing 4. Zichtbaar maken van culturele activiteiten binnen Pabo Groenewoud en meer prikkelende voorstellingen binnen en buiten het gebouw. De performancenight is een terugkerend evenement 5. Samenwerking met basisscholen en instellingen zijn versterkt en vraagsturing wordt systematisch voortgezet 	<ul style="list-style-type: none"> • Bij 1: Visie actualiseren, over voetlicht brengen tijdens studiedag • Bij 2: Doorgaan met interviews en bundelen van alle verhalen in een boekje • Bij 3: Bewustwording hiervan en draagvlak creëren bij alle collega's • Bij 4: Visieontwikkeling hoe dit in het nieuwe gebouw beter vorm kan krijgen en komen tot een voorprogrammeren • Bij 5: Vraagsturing/matching verbreden naar de gehele major (nu nog met groot accent op minor)
In ontwikkeling	
<ol style="list-style-type: none"> 6. Doorgaande lijn programmaonderdelen cultuureducatie in alle leergebieden 	<ul style="list-style-type: none"> • Bij 6: Ondersteuning bieden aan ontwikkelaars onderwijseenheden

<p>7. Innovatieve cultuureducatieve leerarrangementen worden minor en majorstudenten gepresenteerd</p> <p>8. Start samenwerking Pabo, icc'ers en studenten</p> <p>9. Onderzoek andere financiële bronnen cultuureducatie</p> <p>10. Opnieuw contact zoeken met de lector van Artez (<i>niet gerealiseerd i.v.m. vacature lector Artez</i>) en contact zoeken met lectoren HAN</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bij 7:Prijs uitreiken voor kwalitatief goede arrangementen en goede producten onderbrengen bij Cultuur en School zodat meerdere scholen hiervan gebruik kunnen maken. • Bij 8:Aanvraag nieuwe cultuurwerkplaats voor een praktijkonderzoek en start veldresonancegroep in het kader van cultuureducatie in samenwerking met stafmedewerker werkveld waarbij de cultuurmonitor als evaluatie-instrument wordt ingezet. • Bij 9:Projectplan schrijven rond bovengenoemd praktijkonderzoek en dit met meerdere subsidiënten onder de aandacht te brengen/in te dienen • Bij 10:Onderzoek welke lectoren van de HAN bij een eventueel praktijkonderzoek past
---	---

4. Leeropbengsten

4.1 Geformuleerde visie

Pabo Groenewoud heeft een missie geformuleerd waarin vijf kernwaarden zijn opgenomen. Deze vijf kernwaarden vormen de basis voor het onderwijs op Pabo Groenewoud Nijmegen. De vijf kernwaarden worden gepresenteerd in de vorm van een ster (*zie bijlage: Missie en visie Pabo Groenewoud*)

Het gaat om de volgende vijf kernwaarden:

- Het is de persoon die er toe doet: persoons- en beroepsvorming gaan hand in hand
- Leren doe je zelf en samen; we zijn een lerende organisatie.
- Ruimte om te creëren: uitdagingen aangaan en jezelf laten zien worden gestimuleerd.
- Diepgang en kwaliteit: echt iets leren vraagt om intensieve leerervaringen, inhoudelijke diepgang en verbondenheid.
- Betrokkenheid op de samenleving: regionaal, nationaal en internationaal.

In het studiejaar 2008-2009 heeft de culturele werkgroep aan de hand van bovengenoemde vijf kernwaarden de missie geformuleerd voor kunst- en cultuureducatie op Pabo Groenewoud Nijmegen. Per kernwaarde is nagedacht over hoe deze waarde tot zijn recht komt door middel van kunst- en cultuureducatie.

Deze missie voor cultuureducatie vormt een fundament voor de doelenlijn in het vernieuwde curriculum (*zie bijlage: Missie en visie Cultuureducatie Pabo Groenewoud*).

Van deze missie en visie op cultuureducatie is door de culturele werkgroep een poster gemaakt en opgehangen op het culturele prikbord naast de ingang van de personeelskamer op Pabo Groenewoud.

Het is de bedoeling om op deze wijze alle collega's onze missie voor kunst- en cultuureducatie onder de aandacht te brengen. De missie cultuureducatie is weliswaar op een toegankelijke plaats in het gebouw opgehangen en gepubliceerd in het Groenewoudjournaal toch mag men er niet van uitgaan dat alle collega's deze ook daadwerkelijk lezen (*zie bijlage: Groenewoudjournaal*).

Om er voor te zorgen dat de missie en visie op cultuureducatie op een aansprekende manier onder de aandacht komt van alle collega's zullen we aankomend studiejaar tijdens een studiedag voor alle docenten tijd uittrekken om de missie cultuureducatie en het verband met de algemene opleidingsmissie, toe te lichten. We willen kortom onze collega's laten onderzoeken hoe kunst en cultuureducatie aansluit bij opleidingslijnen, hoe hij geïmplementeerd is binnen de beroepstaken en hoe hij bijdraagt aan het behalen van de opleidingsdoelstellingen.

Hoewel het afgelopen studiejaar het gehele pabo-curriculum vernieuwd is, zijn de kernwaarden van de missie daarbij intact gebleven. De formulering van de visie op cultuureducatie zal komend studiejaar afgestemd worden op de aangescherpte missie van de opleiding.

4.2 Verankerde zichtbare lijn cultuureducatie in nieuw curriculum inclusief toetsing en de doorgaande lijn programmaonderdelen cultuureducatie in alle leergebieden

4.2.1 Curriculumvernieuwing

Op Pabo Groenewoud is vorig jaar een curriculumvernieuwing in gang gezet. De culturele werkgroep heeft zich in eerste instantie intensief bezig gehouden om CE verankerd te krijgen in de nieuwe vorm te geven leerlijn die als basis dient voor een nieuw curriculum. De werkgroep was zich bewust dat dit een belangrijke kans was om Cultuureducatie als doorgaande lijn vorm te geven.

Het nieuwe pabo-curriculum is in vergelijking met zijn voorganger niet meer opgebouwd rondom competenties maar opgebouwd uit beroepstaken met bijbehorende doelen. Wel heeft deze nieuwe leerlijn zijn ankers in de competenties; de competenties zoals die in het handboek pabo zijn beschreven zijn goed te herkennen in de geformuleerde doelen. Praktisch gezien hebben we veel gehad aan de beroepstaakbeschrijvingen op bladzijde 45 en 46 van het handboek. Letterlijk hebben we een aantal geformuleerde zinnen om kunnen zetten naar doelen voor diverse onderwijseenheden. Deze doelen heeft de culturele werkgroep als aanvullingen en aanscherping van bestaande formuleringen, de projectgroep "vernieuwing curriculum" aangereikt.

4.2.2 Stevige contacten met de projectgroep "vernieuwing Curriculum"

Wat was essentieel in het proces om onze ideeën opgenomen te krijgen in het curriculum?

Naar aanleiding van de nieuw voorgestelde leerlijn en geformuleerde doelen per beroepstaak heeft de culturele werkgroep doelen geformuleerd t.a.v. CE. Deze doelen hebben we afgestemd op de lijn die aangegeven staat in het handboek Cultuureducatie. In de bijlage: '*leerlijn doelen*' is de leerlijn en geformuleerde doelen voor een aantal beroepstaken opgenomen. Lang niet alle voorstellen die de culturele werkgroep heeft voorgesteld zijn gehonoreerd. Om echt iets te bereiken t.a.v. cultuureducatie hebben we regelmatig gesprekken gevoerd met de projectgroep "vernieuwing curriculum" om onze ideeën toe te lichten. Voor een ieder die dit proces op zijn of haar Pabo wil aangaan is het van belang dat je moet blijven volhouden en blijven communiceren. Er zijn momenten geweest dat de projectgroep een aantal doelen niet overnam en dat we ontdekten dat de manier waarop de doelen waren geformuleerd niet meer helemaal paste bij de visie van de Culturele werkgroep. Het is daarom voor de culturele werkgroep van permanent belang om de vernieuwing op de voet te volgen en het belang van cultuureducatie steeds opnieuw op de agenda van de directie te zetten. Juist cultuureducatie kan binnen het proces van vernieuwing de beoogde samenhang in het curriculum brengen. De culturele werkgroep maakt zich sterk om de betekenis van cultuureducatie voor de

curriculumvernieuwing permanent onder de aandacht te brengen, daarin te adviseren en te stimuleren.

De projectgroep “curriculum vernieuwing” heeft ook een duidelijke inbreng over wat en hoe in grote lijnen een Beroepstaak getoetst moet worden. Toetsing is ook voor cultuureducatie belangrijk. Inhouden worden pas door studenten maar ook docenten echt serieus genomen wanneer deze concreet in de toetsing zijn verwerkt. De culturele werkgroep heeft hier informatie en ideeën voor aangedragen. Voorstellen zijn in min of meer geïntegreerde toetsopdrachten verwerkt. In de bijlage zie je een voorbeeld (*zie bijlage: beroepstaken en toetsing, expliciet het geel gearceerde*).

Wanneer je cultuureducatie wil verweven in het curriculum is het belangrijk om hoog in te zetten. Er zijn n.l. veel belangen en speerpunten die ook aandacht vereisen. Niet alle voorstellen worden gehonoreerd. Van de andere kant moet je blij zijn met wat je bereikt hebt al blijft er veel minder over van alle voorstellen die door ons zijn ingediend. Wanneer we terugkijken naar het afgelopen jaar zien we dat we dat we weer verder zijn gekomen in het creëren van een krachtige leeromgeving voor cultuureducatie. Cultuureducatie heeft zich een blijvende plaats verworven binnen het pabo-curriculum. Onze boodschap luidt dan ook: een goede en doordachte uitwerking van educatieve doelstellingen draagt bij tot continuïteit in het curriculum. Zorg ervoor dat de lijntjes “doel – curriculum - toetsing” tot in de details worden uitgewerkt.

4.2.3 Draagvlak creëren

In de vorige paragraaf hebben we duidelijk laten weten dat het belangrijk is om voor cultuureducatie een fundamentele plaats te verwerven in de leerlijn en de toetsing. Dit wil niet meteen zeggen dat de implementatie van Cultuureducatie in het curriculum dan vanzelf gaat. Er zal op allerlei niveau 's informatie en ondersteuning moeten worden gegeven. Hoe doe je dat nu? Laat zien hoe je cultureel educatieve activiteiten in het curriculum kunt vormgeven. (*Voor voorbeelden zie bijlage: 'Opdrachten*)

Implementatiecursus: Afgelopen jaar is er een implementatietraject geweest om het door de overheid ontwikkelde materiaal n.l. het handboek cultuureducatie Pabo en de cultuurmonitor Pabo onder de aandacht van de collega's te brengen. Binnen Pabo Groenewoud hebben we voor dit traject expliciet docenten van andere leergebieden dan Kunsten uitgenodigd. Dit had een aantal gevolgen. Binnen Pabo Groenewoud werd de groep docenten groter die bewust werden dat cultuuronderwijs (cultuureducatie) het concern is van iedereen en niet expliciet aan kunstvakken is verbonden. De ontdekking was bij een ieder groot. Docent levensbeschouwing Nicole Schubert vertelt tijdens een interview voor het bulletin Cultuur en School “ik zie in cultuureducatie wel een goede kapstok om mijn thema's aan op te hangen: hoe hebben mensen in heden en verleden hun levensovertuiging en identiteit vormgegeven en verbeeld? Ik zie het als mijn taak studenten er op te wijzen dat het in de vormgeving niet alleen om esthetiek gaat, maar ook om overtuigingen, gevoelens, hoop en verwachtingen van mensen. Ik wil hen leren door de buitenkant heen te kijken. “Ze bepleit aandacht voor beide, zowel voor inhoud als vorm.

Andere collega's ontdekten dat ze regelmatig in hun privé iets met cultuur doen maar dat ze in hun lessen daar bewuster gebruik van kunnen maken. Docent Miriam van Gemert ontdekte dat ze de kijktocht voor het vak rekenen door de historische binnenstad van Nijmegen betekenisvol kan verrijken door de wiskundige- en rekenopdrachten te verbinden met historische en kunstzinnige, geografische achtergronden van deze gebouwen.

(Interviews: Zie bijlage Groenewoudjournaal). Vanaf het begin van de cultuurwerkplaats is een structurele activiteit van de culturele werkgroep collega's van diverse leergebieden te interviewen over hun culturele levensloop en de activiteiten die ze zichtbaar of onzichtbaar doen op het gebied van cultuureducatie. Deze interviews werden gepubliceerd in het Groenewoudjournaal. Het Groenewoudjournaal is een tweewekelijkse publicatie die onder het personeel wordt verspreid.. We hebben ontdekt dat wanneer je start bij persoonlijke betrokkenheid er een bewustwording ontstaat met betrekking tot cultuureducatie in de eigen lessen.

4.2.4 Stap naar curriculum.

Met alleen bewustwording van de vele mogelijkheden van cultuureducatie ben je er niet. Belangrijk is en blijft collega's te benaderen die al enige kennis van en affiniteit met cultuureducatie hebben. Als culturele werkgroep hebben we halverwege het schooljaar opnieuw contact gezocht met die collega's die de implementatiecursus "handboek cultuureducatie en cultuurmonitor" hebben gevolgd. Bijna iedere docent van Pabo Groenewoud is verbonden aan een ontwikkelgroep van een beroepstaak als gevolg van de vernieuwing van het curriculum. Juist wanneer curriculum onderdelen in de maak zijn kun je als culturele werkgroep gemakkelijker invloed op de invulling uitoefenen. Een voorbeeld is dat we hebben bereikt dat er structureel excursies zijn ontwikkeld (deze zijn onder andere) een excursie naar het museumpark Oriëntalis met onderzoeksopdracht bij de beroepstaak "Vieren, geloven en beschouwen. Bij de allereerste de Beroepstaak "leraar worden" is een verplichte excursie ontwikkeld naar het onderwijsmuseum (*zie bijlage Opdrachten*) Tijdens het tweede semester van het tweede studiejaar , bij de beroepstaak Onderwijs afstemmen en thematisch werken" gaan studenten de studenten een museum in Nederland bezoeken. De studenten zoeken een museum die inhoudelijk bij het gekozen thema past waar rond ze een thematisch onderwijsleerarrangement gaan ontwerpen

Een belangrijke leerervaring hierbij is (net zo als bij de projectgroep curriculum vernieuwing") dat je collega's actief moet blijven benaderen. Bekend is dat wanneer eenmaal een programma is ontworpen, de motivatie minder wordt om cultuureducatie hiermee te verbinden. Dit geldt eigenlijk voor alles betreffende cultuureducatie, je dient er bovenop te zitten.

Strategisch handelen. Cultuureducatie heeft een zichtbaardere plaats gekregen in het curriculum maar de verankering mag nog steviger. Het is van cruciaal belang voor leden van de culturele werkgroep om taken te krijgen waarmee je met je handelen meer invloed kunt uitoefenen. Niekje van de Lavoir, voorzitter van de culturele werkgroep gaat deel uitmaken van de curriculumgroep. Hiermee kan ze bijvoorbeeld niet alleen invloed uitoefenen op het curriculum en de toetsing maar ook op inhouden voor een studiedag. De culturele werkgroep heeft al op veel manieren geprobeerd om cultuureducatie op een studiedag voor collega's te krijgen, dit zonder succes doordat inhouden vorig jaar werden bepaald door de Curriculumcoördinatie-groep. Maartje Kniest, lid van de culturele werkgroep is lid geworden van de Stergroep, de missie/visiegroep van Pabo Groenewoud Nijmegen. Miriam de Voogd is voorzitter van een grote ontwikkelgroep, verantwoordelijk voor een heel semester onderwijs. Jan Veen is voorzitter van de vakgroep geschiedenis en aardrijkskunde en is als zodanig nauw betrokken bij de vernieuwing van het pabo-curriculum. Het is een streven om op diverse strategische punten in de organisatie leden van de culturele werkgroep of anderen die cultuureducatie kunnen en willen uitdragen te hebben zitten.

De laatste jaren hebben we de visie op cultuureducatie en de acties die hier uit voortvloeiden steeds gecommuniceerd met de directie. Dit is voor de voortgang van het creëren van een krachtige leeromgeving voor cultuureducatie van groot belang geweest. Afgelopen jaar is de organisatiestructuur enigszins veranderd. De directie wordt nu ondersteund door een stafmedewerker onderwijs en onderzoek, stafmedewerker opleiding en organisatie en een stafmedewerker werkveld. We hebben gemerkt dat alleen communiceren met de directie niet meer voldoende is. Wanneer je echt iets wilt bereiken dien je stafmedewerkers in te schakelen. Het werkt averechts wanneer collega's zich enigszins gepasseerd gaan voelen, ook al is dit niet de bedoeling geweest.

Binnen de opleiding zijn de pareltjes op het gebied van CE nog te weinig zichtbaar. Zo gaat een collega-docent al jaren met een groep studenten naar het Europees parlement. Dit kan de culturele werkgroep veel zichtbaarder maken en de collega helpen hiervan een structureel (keuze) onderdeel te maken voor alle studenten.

Cultureel paspoort (bijlage). Tijdens de aanvang van de studie maken studenten een cultureel paspoort waarin zij aangeven wat op dit moment hun cultuurdragerschap is en hoe zij hun cultuurdragerschap op professionele wijze kunnen vergroten. Tijdens de toetsing van Beroepstaak 1.1 dienen de studenten een ingevuld paspoort te laten zien en in een essay/onderwijsverhaal onder woorden te brengen wat de groei van een cultuurdrager betekent voor hun toekomstige rol als leerkracht. Tijdens de eerste uitvoering bleek dat niet alle studieloopbaanbegeleiders het proces hierin hebben begeleid. Er waren zoveel aandachtspunten die door studenten moesten worden verwerkt dat juist het gedeelte dat het meest nieuw was voor de begeleider te weinig aandacht heeft gekregen. Twee leden van de culturele werkgroep zijn behalve SLBer van een septembergroep ook

SLBer van de februarigroep niveau 1. Zij hebben het hele proces van cultuurdragerschap nogmaals meegemaakt en hebben aandachtspunten geformuleerd die de SLber van niveau 1 tijdens schooljaar 2011-2012 kunnen gebruiken om het proces rond het cultuurdragerschap van de student beter te begeleiden. Dit is verwerkt in de beroepstaakwijzer (zie bijlage: Beroepstaken en toetsing)

Een volgende actie diende om het cultureel paspoort te verbreden met inhouden van alle leergebieden. Het cultureel paspoort is een aantal jaren geleden vormgegeven vanuit een kunstzinnig /erfgoed perspectief. Wanneer je zoals Pabo Groenewoud een brede visie op Cultuureducatie propageert dien je het cultureel paspoort af te stemmen op alle leergebieden. Een voorbeeld is opgenomen (zie bijlage: *Opdrachten*). Komend studiejaar wordt er een doorstart gemaakt van het cultureel paspoort in de kernfase (niveau 2)

4.3 . *Prikkelend klimaat*

Om kunst, cultuur en cultuureducatie in het gebouw van de Pabo zichtbaar, hoorbaar en voelbaar te maken heeft de culturele werkgroep expliciet een aantal verschillende activiteiten ondernomen:

4.3.1 *Het prikbord in de hal bij de koffiekamer en de vitrine in de hal*

In de hal aan de muur die strak grenst aan de ingang van de docenten koffiekamer is een groot prikbord van 3m bij 3m opgehangen. Alle collega's komen langs dit bord wanneer zij de koffiekamer in – en uitlopen.

Op dit prikbord worden foto's gehangen van sprekende culturele activiteiten die binnen en buiten de Pabo hebben plaatsgevonden en waarop studenten van de Pabo te zien zijn. Evenals mooie producten door studenten gemaakt. Omdat het altijd om werk van en activiteiten met 'bekende koppen' gaat wordt de aandacht van collega's en studenten naar het bord getrokken. Op deze manier willen we bereiken dat zowel collega's als studenten hun aandacht vestigen op cultuureducatieve activiteiten en de vele 'gezichten' ervan.

We hebben ontdekt dat het actualiseren van de presentaties op het prikbord belangrijk is. Wanneer iets te lang hangt kijkt niemand meer. De kracht zit in de verassing en de aandacht trek je door nieuwe beelden op te hangen. Na een jaar met wisselende presentaties hoor je regelmatig van collega's en studenten opmerkingen over wat ze op het prikbord hebben gezien. Ondanks dat we weten dat zo'n prikbord op een cruciale plek in het gebouw werkt is het steeds actueel houden van presentaties erg lastig. Als Pabo docent krijg je als gevolg van de hoge werkdruk en de verantwoordelijkheid voor veel verschillende taken de neiging om het actualiseren van de presentaties uit te stellen. Dit geldt ook voor de vitrine in de ontvangsthal. In de vitrines worden opvallende, goede en mooie producten van studenten tentoongesteld. Deze vitrines zijn eye-catchers. Om de continuïteit te waarborgen en de presentaties op het prikbord en vitrines prikkelend te houden gaan we komend studiejaar experimenteren door bijvoorbeeld een klas minorstudenten een gedeelte van het jaar hiervoor verantwoordelijk te maken of externen uit te nodigen producten te presenteren.

4.3.2 *Optredens en voorstellingen.*

Afgelopen jaar hebben we twee keer een prikkelende voorstelling naar de Pabo toegehaald. Zo is het Riciotti ensemble op de Pabo geweest. Het ensemble gaf een levendig, mooi en humorvol concert in de aula van de Pabo tijdens de pauze. Alle studenten en docenten die op dat moment in het gebouw waren konden het optreden bijwonen en hebben dat ook gedaan.

Er werd qua muziekstijl door het Riciotti van modern klassiek tot jazz gespeeld.

Er was een sfeer van samen even de rust nemen voor het luisteren naar een concert. Bovendien, omdat het Riciotti ensemble bestaat uit jonge mensen die zich op een levendige manier presenteren, waren de studenten bereid zich open te stellen voor de verschillende muziekstijlen waar zij nog niet eerder in hun leven mee in aanraking waren geweest. Iets wat niet vanzelfsprekend is voor de studenten van Pabo Groenewoud Nijmegen.

Met de roostermaker is gezocht naar een moment waarop zoveel mogelijk docenten en studenten aanwezig zouden zijn in het gebouw.

Op de Pabo is er elke dag van 12.00 – 12.45 uur pauze. Dit maakt het mogelijk een dergelijke voorstelling in de drie kwartier pauze te plannen. Drie kwartier is echter niet zo lang. Dus *aandachtspunt* bij het inplannen van een optreden is er een half uurtje aan vast te plakken en dus overeen te komen met de directie en docenten dat er een half uur leestijd aan de pauze geplakt zal worden. Dit zal zeer tijdig met de directie besproken moeten worden.

In het nieuwe curriculum staat er een Beroepstaak Communicatie en Expressie op het programma van het eerste studiejaar. Studenten leren in deze Beroepstaak hoe zij door middel van zintuiglijk taalgebruik een geschiedenis verhaal op levendige wijze aan kinderen kunnen vertellen. Deze beroepstaak sluiten studenten af met een mondelinge toets waarin zij de geleerde kennis en vaardigheden moeten laten zien en waarvoor zij een beoordeling en feedback krijgen.

Wat inspirerend voor onze studenten is geweest is dat er vier weken na bovengenoemd mondeling tentamen een optreden van een professionele verhalenverteller op de Pabo voor alle eerstejaars studenten is geweest. Studenten kregen dus aansluitend op wat zij geleerd hadden nogmaals een voorbeeld van good practice.

Bovendien werd de beroepstaak Communicatie en Expressie verrijkt door middel van de nationale voorleeswedstrijd door studenten. Alle eerste jaars studenten (200 studenten) kwamen hiervoor bijeen in de aula en Emile Roemer (leider van de SP) en Mirjam Oldenhove (kinderboekenschrijfster) waren onder andere juryleden.

Dit soort optredens zijn cruciaal voor het creëren van een krachtige culturele omgeving. Collega's en studenten blijven zich dit herinneren en vaak tijdens gesprekken komen deze gebeurtenissen weer ter sprake. We hebben ons als culturele werkgroep hard gemaakt om hiervoor geld te genereren.

Directies zijn meer geneigd om wat bij te leggen als er al externen gelden door de culturele werkgroep zijn binnen gehaald.

Verder zien we in het verlengde hiervan als belangrijke actiepunt voor het creëren van een krachtige culturele omgeving dat we vaker dan nu musicals gespeeld door groepen acht van basisscholen naar de Pabo laten komen om een voorstelling te geven voor studenten en docenten van de Pabo.

We nodigen incidenteel kinderen uit om naar presentaties van onze studenten te komen kijken. Dit blijkt altijd een succes te zijn. Studenten voelen zich gestimuleerd wanneer zij spelen voor kinderen waardoor er een betrokken en levendige werksfeer ontstaat.

Dus aandachtspunt is er voor te zorgen dat de Pabo een podium biedt aan voorstellingen van kinderen, voorstellingen van studenten voor kinderen alsook voor inspirerende optredens en spreekbeurten.

4.3.3 Performance night

De performance night (foto's in bijlage) is een avond waarbij studenten en docenten met alle vormen van podiumkunsten kunnen optreden. Er wordt met name muziek gemaakt, maar er zijn ook optredens met o.a. cabaret, poëzie en dans. De avond vindt twee keer per jaar plaats: in november en april.

We willen als PABO aan studenten meegeven dat cultuureducatie leergebieden versterkt en met elkaar verbindt. Daarnaast benadrukken we de authentieke waarde van cultuureducatie.

De performance-night representeert deze authentieke waarde. Om die reden staat deze avond los van het lesprogramma en toetsing en is ze vrijblijvend voor zowel publiek als performers. Het samen genieten van het uitvoeren en kijken naar de optredens staat centraal.

De performance night biedt dus letterlijk een podium aan studenten die 'meer willen' dan het reguliere lesprogramma. Ze worden gestimuleerd om naar een optreden toe te werken en zichzelf te presenteren in een performing act. Iedere gemotiveerde student kan actief deelnemen; er worden geen hoge drempels opgeworpen. Wel verwachten wij van de studenten professionele houding bij hun optreden. Om hier zicht op te houden organiseren we een voorbereidende avond, waar we de studenten vragen om de acts aan ons te presenteren. We noemen dit geen auditie, maar 'voorproefavond'. Doel is om studenten te laten wennen aan het spelen voor een groep en voor ons om te kijken of de optredens presentabel zijn en om adviezen te geven in het presenteren. Ook is het een mogelijkheid om studenten aan elkaar te koppelen: bijv. zangeres aan pianist.

Inmiddels hebben we de performance-night zo'n 5 keer uitgevoerd. De naam 'performancenight' is voor veel studenten een begrip geworden. Je ziet studenten terugkomen en erbij komen. Ook voor het publiek heeft het steeds meer bekendheid gekregen. We zijn begonnen in het dramalokaal, maar zijn

na een aantal edities overgestapt naar de aula. De vorige uitvoering hadden we zo'n 150 mensen publiek.

Specifieke aandachtspunten voor collega's van andere Pabo's die zo'n avond willen gaan organiseren.

- Voorproefavond om presentabel te maken
- Spreek studenten aan waarvan je weet of vermoedt dat ze talent hebben: haal ze over de streep!
- Begin op tijd met het informeren van studenten en personeel over de avond: via de mail en affiches door het gebouw.
- Maak foto's tijdens de avond en maak die zichtbaar in het gebouw bijv. door op te hangen of te projecteren. Mensen die niet zijn geweest krijgen een beeld van de avond en studenten die op de foto's staan voelen zich trots.
- Betrek docenten door een aantal nummers als koor te zingen. Hier is vaak animo voor en is een minder hoge drempel dan alleen of een klein groepje op het podium.
- Kies vlotte studenten met humor om de avond te presenteren.
- Vraag ook studenten om te ondersteunen: bijv. met de techniek.
- Organiseer een borrel na de avond of combineer de avond met een schoolfeest.
- Stimuleer de studenten om andere dingen te doen dan liedjes spelen voor variatie van de avond.

5. Presenteren van innovatieve cultuureducatieve leerarrangementen

In de kernfase, het derde studiejaar van de opleiding, wordt een beroepstaak getoetst door de beroepstaakopdracht "cultuureducatief ontwerp". De leergebieden Kunsten en Oriëntatie op Jezelf en de Wereld zijn hieraan gekoppeld. De studenten ontwerpen een leerarrangement waarbij ze aspecten van culturele omgeving van de stageschool en leerlingen van de klas gebruiken in het ontwerp. Om studenten te informeren en te inspireren wordt de beroepstaak opgestart met een 'culturele confrontatie', bijvoorbeeld het bezoeken van een culturele instelling, een didactische kunst/erfgoedkijktocht, een kunstenaar uit de culturele omgeving. Daarna gaan ze zelf de culturele omgeving van de stageschool en kinderen onderzoeken en vervolgens een cultureel educatief arrangement ontwerpen.. De lessen die ontworpen worden sluiten bij voorkeur aan bij thema's en leerlijnen van het curriculum van de basisschool. Afgelopen jaar is het evaluatie-instrument 'de cultureel educatieve activiteit' van de cultuurmonitor door alle studenten gebruikt om hun ontwerp te evalueren. Zichtbaar was dat studenten door het gebruik van het instrument vooral in gaten kregen dat ze met veel meer vak en ontwikkelingsdoelen bezig zijn geweest dan hadden gedacht of zich veel beter hadden kunnen richten op allerlei leeraspecten. Dit heeft bijgedragen tot de meningsvorming van studenten over het belang van cultuureducatie. Afgelopen jaar was deze beroepstaakopdracht voor het eerst verplicht voor alle studenten. Eerder bleek dat de studenten die deze opdracht afgelopen jaren kozen zeer enthousiast waren over de betrokkenheid van leerlingen bij dit soort onderwijs. Studenten die in eerste instantie niets met Kunst en Cultuur hadden begonnen niet aan deze opdracht omdat het best veel onderzoek en creativiteit vereiste om tot een goed inhoudelijk ontwerp te komen. Dit jaar hebben gezien dat ook studenten die uit zichzelf niet voor een cultuureducatief ontwerp zouden kiezen een succes ervaring hebben ondergaan.

Komend schooljaar wordt het nieuwe curriculum voor het derde studiejaar ontwikkeld. De kartrekkers van het cultuureducatief ontwerp zijn in de ontwikkelgroep van de beroepstaak "wereldwijs bewegen" geplaatst. Expliciet staan naast vaklessen kunsten en SWO ook 4 bijeenkomsten voor cultuureducatie. Het streven is om het cultuureducatieve ontwerpen nog breder te implementeren en stevig in het curriculum te verankeren. De culturele werkgroep zal hier op toezien.

Eerder is genoemd dat het tot een kwaliteitsverbetering voor cultuureducatie zou kunnen leiden als andere scholen ook gebruik kunnen maken van een aantal goede ontwerpen van de studenten. Deze cultuureducatieve onderwijsarrangementen kunnen we laten documenteren bij Cultuur en School Nijmegen maar ook kan het beste materiaal van studenten gepresenteerd worden op een digitale website. Of tijdens een inspiratiedag voor icc'ers gepresenteerd worden aan icc'ers. Dit is onlangs al gebeurd tijdens een ICC-bijeenkomst. Om te garanderen dat dit ook werkelijk gaat gebeuren zal dit tijdens de ontwikkeling meegenomen moeten worden in bijvoorbeeld de toetsopdracht. Misschien wel

in combinatie met een wedstrijd. Er zal onder de participerende docenten ook een gezamenlijke verantwoordelijkheid moeten komen om de beste producten op te speuren en te selecteren.

Pabo Groenewoud heeft een minor Kunst en Cultuur” binnen de HAN ontwikkeld. Cultuureducatieve arrangementen worden ontworpen en professionele onderzoeken aan de hand van een onderzoeksvraag op het gebied van cultuureducatie worden ook door minorstudenten Kunst en cultuur uitgevoerd. De minorstudenten lopen een half jaar stage bij een culturele instelling of basisschool uit de omgeving van Nijmegen. Zij werken op professionele wijze aan een opdracht die de minordocent samen met de opdrachtgever heeft geformuleerd. Het is altijd de bedoeling dat de studenten een bijdrage leveren aan de kwaliteitsverbetering van cultuureducatie bij de instelling of school. In de bijlage zijn enkele voorbeelden van derde jaars en minorstudenten opgenomen (zie *bijlage: Opdrachten*).

Afgelopen jaren werkten de studenten met twee stageopdrachten n.l. een onderzoek en een ontwerpoperdrecht. Bij een aantal studenten kwamen de opdrachten niet op tijd af of was er uiteindelijk te weinig tijd om deze studenten zo te begeleiden dat er sprake was van kwalitatieve hoogwaardige cultuureducatieve producten. Na een grondige evaluatie is er besloten om voor één opdracht te kiezen (ofwel een onderzoek, ofwel een innovatief cultureel educatief ontwerp). Er is nu meer ruimte en dus meer tijd om meer accent te leggen om de uiteindelijke producten naar buiten toe te presenteren en de kennis die is opgedaan om aan deze opdrachten te werken, te delen met andere studenten.

6. Samenwerking basisscholen en culturele omgeving)

Tijdens de cultuurwerkplaats was één van de grootste (her)ontdekkingen dat een nauwe samenwerking met de basisschool het meest bijdraagt aan ‘de krachtige leeromgeving voor cultuureducatie. Tijdens de minor worden de opdrachten afgestemd op de vraag van de opdrachtgever. Tijdens de cultuurwerkplaats hebben we onderzocht hoe we dit ook kunnen bewerkstelligen voor de opdrachten die aan de majorstudenten worden meegegeven. Veel docenten van de Pabo komen nauwelijks meer op basisscholen waardoor het gevaar bestaat dat we niet meer tot bovengenoemde afstemming tussen de vraag van de basisschool en het aanbod van Pabo-opdrachten komen.

Het is belangrijk niet alleen naar ‘binnen’ te kijken en dus alleen actie te ondernemen binnen de Pabo. Het is tevens ontzettend belangrijk naar ‘buiten’ te kijken en uitwisseling en samenwerking te zoeken met de basisscholen en de culturele omgeving. Één van de werkgroepleden heeft de afgelopen jaren veel tijd en energie geïnvesteerd in het opbouwen van netwerken in de culturele omgeving. Om daarin tijd en energie te steken is soms een dappere keuze de dagelijkse werkzaamheden en de hectiek van de dag je het gevoel geven geen tijd te hebben om ‘naar buiten’ te kijken. Ook in verband met de opdrachten voor de Minor lopen er veel lijnen met instellingen.

Om er voor te zorgen dat opdrachten rond cultuureducatie die studenten op de Pabo moeten doen goed afgestemd blijven op de behoeften van de praktijk is het heel belangrijk dat we ons als Pabo goed afstemmen op de vraag van de basisscholen.

Als werkgroep realiseren we ons dat de ICC-er op de basisschool hierin een grote rol zou kunnen spelen. Hoe kunnen we er nu zorg voor dragen dat we samen met ICC-ers tot opdrachtformuleringen cultuureducatie komen die enerzijds aansluiten bij de vraag van de basisschool en anderzijds bij de opleidingscriteria die de Pabo stelt.

Afgelopen jaar hebben we om deze doelstellingen te bereiken een aantal activiteiten ontplooid. Tijdens een inspiratiedag voor icc'ers van scholen in Gelderland en van Cultuur in School, hebben we tijdens de workshop ‘Samen sterk’ op directe wijze gevraagd naar de behoefte van de icc'ers en hebben daardoor vruchtbare informatie verzameld. Tijdens deze bijeenkomsten hebben we ook studenten cultuureducatieve onderwijsarrangementen laten presenteren. Het bleek dat basisschoolleerkrachten er van gecharmeerd waren om deze concrete ideeën gepresenteerd te krijgen; zij benoemden dat zij op deze manier les ideeën kregen voor cultuureducatie.

We zien vanzelfsprekend in dat icc'ers een belangrijke spin in het web zijn en zoeken naar netwerken en wegen om goed en structureel met icc'ers in contact te zijn. Tijdens een gesprek met Cultuur en School kwam naar voren dat Cultuur en School jaarlijks inspiratiedagen organiseert voor alle icc'ers uit de regio Gelderland. Dat was voor ons de motivatie om vanaf nu niet meer te ontbreken op deze jaarlijkse bijeenkomsten en ons steentje bijdragen aan een heldere uitwisseling en inspirerende momenten te verzorgen met behulp van studenten.

Om de samenwerking met icc'ers te intensiveren en te structureren hebben we voor het studiejaar 2011-2012 de ambitie om met vier vaste basisscholen de samenwerking tussen icc'ers, Pabo studenten en Pabo docenten structureel te maken. Waar het om gaat in die samenwerking is te vernemen waar icc'ers behoefte aan hebben zodat we goed feeling houden met het werkveld en scherp blijven in ons aanbod aan studenten. Het uiteindelijke doel daarbij is de kwaliteit van cultuureducatie te vergroten. Groot aandachtspunt hierbij zijn de financiële middelen. Immers vanzelfsprekend gaat het om uren die gefaciliteerd moeten worden. Om deze uren gefaciliteerd te krijgen willen we als culturele werkgroep gelden aanvragen via het bedrijfsleven. Maar dit is voor ons een heel nieuw gebied en het aanvragen van subsidie bij het bedrijfsleven voor cultuureducatie is voor ons nog onontgonnen terrein, in die zin nog een hachelijk avontuur. De aanvraag voor gelden voor een nieuwe cultuurwerkplaats waarbij het onderwerp hier op gefocust was is niet gehonoreerd. Een van de redenen was dat het een structurele Paboactiviteit moest zijn. In de praktijk blijkt dat je wanneer je deze activiteiten wil ontplooiën deze uren niet bestaft zijn.

Een haalbaar initiatief is dat de culturele werkgroep intensiever gaat samenwerken met de medewerkers van het bureau Werkveld en Stage van de Pabo. Zij kunnen onderzoeken welke scholen voor een samenwerking op het gebied van cultuureducatie open zullen staan. De banden en netwerken met de basisscholen worden zeer zorgvuldig opgebouwd en onderhouden door het bureau Werkveld en Stage. Om die zorgvuldigheid te waarborgen is een heldere wederzijdse communicatie tussen Bureau Werkveld en Stage en de culturele werkgroep onontbeerlijk.

Vanuit de samenwerking met de staffmedewerker bureau Werkveld en Stage is afgelopen studiejaar het plan ontstaan om in het studiejaar 2011-2012 te participeren in de veldresonansgroep. De veldresonansgroep bestaat uit directeuren en bestuursleden van een aantal basisscholen in Nijmegen en omgeving. In de veldresonansgroep wordt geëvalueerd of het onderwijs dat wordt aangeboden aan studenten op de Pabo in voldoende mate aansluit bij wat de basisscholen nodig hebben. Aankomend studiejaar zullen we bewust ook de cultuureducatie evalueren in de veldresonansgroep. Voorwaardelijk is om dit te realiseren dat we nauw samenwerken met de voorzitter van de veldresonansgroep. Zij is tevens de staffmedewerker van "werkveld en stage". De afspraak zal tijdig gepland en vastgelegd moeten worden aangezien er in het basisonderwijs op dit moment veel andere onderwerpen zijn die urgentie hebben.

Een ander voornemen dat is ontstaan in de gesprekken met de staffmedewerker "stage en werkveld" is dat de culturele werkgroep alle stagebegeleiders informeert over cultuureducatie op de Pabo en landelijke ontwikkelingen. De leden van de culturele werkgroep kunnen samen met hen onderzoeken welke rol zij kunnen vervullen in de afstemming van Pabo opdrachten en de vraag van het werkveld.

Andere voornemens die we hebben om in contact met icc'ers te blijven, zijn:

Als culturele werkgroep hebben we regelmatig contact met EDU-ART. EDU-ART onderhoudt een netwerk van icc'ers in Gelderland. Via EDU-ART kunnen we gaan participeren in dit ICC- netwerk. Maar ook dienen we activiteiten te ontplooiën zoals afstudeerders met het ICC certificaat te blijven volgen door bijvoorbeeld jaarlijks een terugkomdag op de Pabo te organiseren. Vaak hebben we gemerkt dat zijn ook korte lijntjes effectief.

Er zijn Pabo collega's die ook nog op een basisschool werken; via deze korte lijntjes is het gemakkelijker contact onderhouden met de icc'ers van deze scholen.

Het afgelopen jaar hebben we één keer geprobeerd om het contact met het werkveld op het gebied van cultuureducatie rigoreus tot stand te brengen. We hebben een gesprek gepland met de wethouder van Nijmegen om te praten over mogelijke samenwerkingsverbanden binnen de gemeente Nijmegen. De wethouder had als aanbeveling om ons voor te stellen aan de twee schoolbesturen van Nijmegen. Dit door een bijeenkomst te plannen zodat wij in de gelegenheid zouden worden gesteld aan de schoolbesturen te vertellen wat er gedaan wordt aan cultuureducatie binnen de Pabo, wederzijdse

visie en ambities uit te wisselen en te onderzoeken wat we voor elkaar zouden kunnen betekenen en wat dit zou kunnen betekenen voor de samenwerking met icc'ers .

Dit voorstel hebben we aan de directie en aan de staffmedewerker van het bureau stage en werkveld voorgelegd. Immers zoals eerder benoemd is een zorgvuldige communicatie over het naar buiten treden van belang. Door dit plan te communiceren werd duidelijk dat directie en staffmedewerker stage en werkveld het contact met schoolbesturen graag zelf willen onderhouden en op die manier het contact helder in één hand willen houden.

De zorg die de staffmedewerker stage en werkveld heeft is dat schoolbesturen overprikkeld raken door alle informatie die zij van verschillende kanten krijgen. En dat daarmee de goede relatie in het geding zou kunnen komen.

Dit was leerzaam voor ons. En na met elkaar doorgesproken te hebben over andere, constructieve oplossingen is het plan ontstaan te participeren in de veldresonansgroep¹.

Belangrijke conclusie voor ons is kleine en kwalitatieve samenwerkingsverbanden te zoeken en te onderhouden. En vanuit die samenwerking de kunst- en cultuureducatie langzaam te verbreden, te verdiepen en te verrijken.

7. Waarborgen van het voortgaande proces

Afgelopen jaar hebben leeromgeving voor cultuureducatie krachtiger gemaakt door acties te verrichten op diverse niveaus. Zo hebben we een relatie gelegd tussen visie en doelenstructuur en curriculumonderdelen. We hebben draagvlak gecreëerd door collega's deskundiger te maken en onzichtbare culturele activiteiten zichtbaar gemaakt. Er zijn prikkelende voorstellingen geïnitieerd zodat cultuur binnen het gebouw even gonsde en aan de aandacht van niemand is ontsnapt. Doorlopend zijn er kleine visuele presentaties geweest in vitrine en een vast prikbord dat prominent is gesitueerd in het gebouw. Merkbaar is dat er steeds weer verschillende collega's hier hoorbaar kennis van genomen hebben.

Afgelopen jaar heeft de culturele werkgroep als aanjager voor het proces "een krachtige leeromgeving van cultuureducatie" te realiseren gezorgd dat er fundamentele resultaten hierin zijn geboekt maar ook processen in gang hebben gezet. Daarnaast zijn er cruciale ontdekkingen naar boven gekomen die specifiek onderzocht moeten worden. Om het voortgaande proces te waarborgen is de culturele werkgroep er zich van bewust dat we ons de komende jaren moeten focussen. We zullen steeds een aantal speerpunten moeten formuleren en daaraan invulling moeten geven. Net zoals veel andere onderwijsgevendenden hebben de leden van de culturele werkgroep zoveel andere taken waardoor de taken rond cultuureducatie er gemakkelijk bij in kunnen schieten. Een belangrijk leermoment was dat we binnen de culturele werkgroep meer een accent gingen leggen op taakverdeling en resultaat gericht werken. Hierin heeft de culturele werkgroep zich gedurende het jaar zich ontwikkeld.

De speerpunten die genoemd zijn in paragraaf 3 die zorgen om voorgaand proces te waarborgen lichten we nog kort toe.

Visie. De missie van Pabo Groenewoud is afgelopen jaar aangescherpt op basis van de curriculumvernieuwing en de nieuwe politieke, onderwijskundige veranderingen die hebben plaats gevonden. Dit is één van de redenen om de visie op cultuureducatie opnieuw onder de loep te nemen. Een andere reden is dat het steeds duidelijker wordt dat we een brede visie op cultuureducatie willen uitdragen. De geformuleerde kennisbasis cultuureducatie en het onderzoek Cultuur in de Spiegel zullen als belangrijke bronnen ter informatie worden meegenomen.

Interviews. Afgelopen jaar is er een aantal interviews afgenomen bij collega's over hun culturele achtergronden. We willen deze activiteit doorzetten, zo blijft cultuur en het belang van cultuureducatie onder de aandacht van alle collega's. In eerste instantie zijn collega's benaderd waarvan we als culturele werkgroep dachten dat ze affiniteit hadden met cultuur en cultuureducatie. We gaan volgend jaar juist op zoek naar collega's van andere leergebieden waarvan wij niets weten of ze überhaupt

¹ Voor uitleg wat is de veldresonansgroep zie bladzijde 14

geïnteresseerd zijn in cultuur. Wij denken namelijk dat we nog zeer verrassende culturele levenslopen zichtbaar kunnen maken. Na een aantal jaren willen we al deze verhalen bundelen in een publicatie en nogmaals onder de aandacht brengen.

Verankerde/zichtbare leerlijn cultuureducatie in nieuw curriculum en toetsing. De culturele werkgroep zal een aantal activiteiten moeten ontplooiën om deze lijn zichtbaar en bewust te maken bij collega's en ontwikkelaars ondersteuning te bieden *een doorgaande lijn programma onderdelen* te ontwerpen. We denken zelf aan presentaties tijdens een studiedag. Het is de werkgroep duidelijk geworden dat naast het goed communiceren met de directie, belangrijk is alert te blijven wie beslist over de inhouden van studiedagen. Een nieuwe organisatiestructuur kan gewenste maar ook ongewenste effecten hebben. Strategisch handelen is een vereiste, hiervan moeten we binnen de Pabo beter van bewust zijn. De leden van de culturele werkgroep hebben er zich van doordrongen dat het solliciteren naar posities van waaruit je meer invloed kunt uitoefenen juist ook voor de ontwikkeling van cultuureducatie van cruciaal belang is. Verder zullen we met collega's blijven bespreken over hoe ze cultuureducatie in hun programma kunnen vormgeven en daar zo nodig concrete ondersteuning bij bieden.

Samenwerking met basisscholen en instellingen, vraagsturing bevorderen. Uit diverse workshops aan ICCers tijdens inspiratiedagen EDU-ART en Cultuur en School Nijmegen is steeds duidelijker geworden dat juist de leden van de culturele werkgroep een belangrijke taak hebben om op het gebied van cultuureducatie kennis te delen met de ICCers. Belangrijk is dat ICCers zich bewust worden dat studenten een belangrijke bijdragen kunnen leveren om de kwaliteit van cultuureducatie te verbeteren. Omdat wij vinden dat dit het belangrijkste speerpunt is om de leeromgeving voor Cultuureducatie voor studenten zeer krachtig te maken hebben we voor dit onderzoek/project een cultuurwerkplaats aangevraagd. De stuurgroep die de aanvragen moest beoordelen vond dat dit een structurele activiteit van de Pabo zou moeten zijn. Een plausibele gedachte als je van de zijlijn meekijkt. De praktijk is anders. Pabodocenten komen nauwelijks meer in de stage en zien zeker geen ICCers. Om ICCers te helpen opdrachten van de Pabo inhoudelijk naar wens in te vullen, zodat de student leerervaringen opdoet en er een bijdrage geleverd wordt aan de ontwikkeling van cultuureducatie op de basisschool, kost in aanvang veel extra tijd. Dit inhoudelijke werk kan niet zomaar door een stagebegeleider overgenomen worden. Wij blijven geloven in dit onderzoek/projectvoorstel en gaan anderen middelen en samenwerkingspartners zoeken. Een ander spoor dat we gaan ondernemen is de weg via de veldresonance groep. Maar ook deze weg kost extra tijd van de inhoudsdeskundigen!

Financiële bronnen. Afgelopen jaren werden specifieke activiteiten cultuureducatie zoals bijvoorbeeld "opstart bijeenkomst cultuurdrager-cultuuroverdrager" niet bestaft. De culturele werkgroep nam deze voor haar rekening. Voor studiejaar 2011-2012 zijn een aantal van deze bijeenkomsten structureel in het curriculum opgenomen en dus bestaft. Vorig jaar hebben we bij de steungroep financiële ondersteuning gevraagd en gekregen voor het initiëren van externe culturele optredens op de Pabo en extra ondersteuning voor de culturele werkgroep. Voor komend studiejaar is een nieuw verzoek ingediend. Tijdens de periode van de cultuurwerkplaats zijn we tot overeenstemming gekomen met de directie dat er structurele uren komen voor de culturele werkgroep. De directie is overtuigd dat cultuureducatie wezenlijk is voor de vorming van kinderen. De directeur vertelt tijdens een interview dat nu in de samenleving de subsidies teruglopen het onze taak is om cultuureducatie in het reguliere onderwijs overeind te houden. Maar hier zijn we er niet mee! In deze tijd dat de overheid voor het onderwijs andere accenten legt zullen we ons als culturele werkgroep ondernemender moeten opstellen. We moeten als we onze idealen willen waarmaken subsidiënten interesseren om ook cultuureducatieve projecten vanuit het onderwijs geïnitieerd te steunen. We zullen partners moeten zoeken die ons helpen nieuwe financiële bronnen binnen te halen om onderzoek te doen maar ook het culturele klimaat te laten sprankelen.

Prikkelende voorstellingen. Met een klein verworven budget (van de steunstichting) hebben we de Pabo docenten en studenten een paar keer cultureel wakker geschud. Dit moeten we continueren. Op langere termijn willen we een lijn uitzetten. Over 2 jaar verhuist Pabo Groenewoud naar een nieuw gebouw. Dit gebouw biedt waarschijnlijk meer mogelijkheden om kunstwerken te exposeren. Daar het podium midden in het Atrium is gepositioneerd zal de uitstraling van theater en muziek activiteiten naar iedereen die zich bevindt in het gebouw groot zijn. We zullen als culturele werkgroep hierop moeten anticiperen door een start te maken met een voorprogrammering.

8. Slot

Een verslag schrijven over wat de Cultuurwerkplaats heeft opgeleverd voor “leeromgeving cultuureducatie” van Pabo Groenewoud en wat andere Pabo’s hier van kunnen leren is binnen het hele project van de Cultuurwerkplaats niet de leukste activiteit maar wel een hele zinvolle activiteit.

Systematisch evalueren maakt zichtbaar wat al die inspanningen aan resultaat hebben opgeleverd. Wij zien dat de ontwikkelingen ten aanzien van cultuureducatie een fundament hebben gekregen doordat het is opgenomen in leerlijnen en curriculum. Dit is wel de belangrijkste verworvenheid van afgelopen jaar. Ons advies voor andere Pabo’s is om dit als eerste te verwezenlijken. Waarschijnlijk is het in een aantal gevallen handig om te wachten op een curriculum vernieuwing. Wanneer het zover is moet je er ook echt voor gaan. We zien dat er steeds meer collega’s enthousiast worden en we hopen een proces te hebben versneld dat niet meer eindigt.